

Edward Ozorowski

"Charisma : Ordnungsprinzip der Kirche", Gotthold Hasenhüttl, Freiburg im Br. 1969 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 10/2, 388-390

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

loznicze i mogą być rozumiane w odmiennych konwencjach systemowych. Czasami rodzi się wątpliwość, czy dałoby się przełożyć rozumowania artykułów na język polski tak, aby nie zniszczyć intuicji związanych z poszczególnymi tekstami. Wiadomo, że język niemiecki jest stosunkowo giętki i tworzenie neologizmów nie nastrocza w nim kłopotów. Np., według zgodnego przekonania, Hegla można czytać na serio tylko w oryginale. Co wynika z nieprzekładalności językowej dla ogłoszonych tez? Czy może jest tak, że to sam język zrodził określone problemy, które ujęte ze strony rzeczowej są zagadnieniami pozornymi? Jakkolwiek by nie było, tekst recenzowanych artykułów pozostaje miejscami mało czytelny. Pomyliłby się więc ten, kto by szukał w książce praktycznych i prostych wskazówek, jak uprawiać teologię w sposób naukowy. Stawiane w niej twierdzenia mają w znacznej części wartość o tyle, o ile są uzasadnione filozoficzne założenia, na jakich się opierają. Nie mniej książka jest interesującą propozycją w ramach współczesnych poszukiwań nad metodologią teologii. Podając ogólną orientację, w jakim kierunku idą owe badania, może być inspirująca, chociaż trudną lekturą dla badacza zainteresowanego przyszłością teologii jako dyscypliny naukowej.

Andrzej Bronk

Gotthold Hasenbüttl, *Charisma. Ordnungsprinzip der Kirche*, Freiburg im Br. 1969, Herder, s. 364.

Na temat charyzmatów, ich roli i znaczenia w Kościele, istnieje już bardzo bogata literatura teologiczna. Nie wszystkie wszakże publikacje z tego zakresu odznaczają się taką wnikliwością i solidnością badań, jak wymienione dzieło G. Hasenbüttla. Autor postawił sobie niezwykle ambitne zadanie przebadania problematyki charyzmatów w Piśmie św. i Tradycji Kościoła. Studium swoje podzielił na 4 rozdziały. W rozdz. 1-ym (*Das Ereignis der freiheitlichen Vollmacht als Ermöglichung der Charismen*) przeanalizował pod tym kątem nauczanie Chrystusa oraz tło, na którym ta nauka występowała. W rozdz. 2-im (*Die Entfaltung der freiheitlichen Vollmacht in der charismatischen Grundstruktur der Gemeinde*) zajął się szczegółowo omówieniem natury tych nadprzyrodzonych darów i określających je kryteriów, następnie wskazał na ich zróżnicowanie, podając jednocześnie wiele konkretnych przykładów, wreszcie skoncentrował uwagę na poszczególnych stanach charyzmatycznych, wspomnianych w Piśmie św. Nowego Testamentu (głównie: apostołowie, prorocy, nauczyciele, ewangeliści i pasterze). W rozdz. 3-im (*Die Reduktion der Charismen auf die eine Gabe*) uwytknił specyfikę nauki o charyzmatach w listach pasterskich N. T. i w Ewangelii św. Jana. W rozdz. 4-ym (*Die Entwicklung zu einer*

Gemeindestruktur ohne Charismen) przebadał pod tym kątem niektóre pisma Ojców Kościoła, aby potem przejść do naszkicowania sytuacji, jaka zapanowała w teologii charyzmatów w XIX w. Wreszcie w rozdz. 5-ym (*Die Wiederbesinnung auf die charismatische Struktur der Gemeinde*) przypomniał naukę encykliki Piusa XII *Mystici Corporis* na interesujący tu temat i przeszedł do przeanalizowania tej doktryny w dokumentach Soboru Watykańskiego II.

Jakkolwiek trudno mówić o ukazaniu przez Hasenhüttla pełnego obrazu rozwoju prawd wiary dotyczących charyzmatów, to jednak nie sposób nie zauważyć ważkości etapów przezeń wypunktowanych. Właśnie fakt, że teologia charyzmatów przechodziła tak bardzo zmienne koleje, kazał autorowi odnieść się przede wszystkim do Pisma św. i patrystyki, a następnie przytoczyć przykładowo wiek XIX, jako okres pewnego przebudzenia w tej dziedzinie, ażeby wreszcie wskazać na Sobór Watykański II jako na prawdziwą wiosnę interesującej go nauki.

Poza wnikliwością badań, studium Hasenhüttla cechuje nastawienie ekumeniczne. Autor wydał go w serii *Ökumenische Forschung*, w ramach której ukazały się już następujące dzieła: H. Küng, *Die Kirche*; P. V. Dias, *Vielfalt der Kirche in der Vielfalt der Jünger, Zeugen und Diener*; A. Ganoczy, *Ecclesia Ministrans*; B. Gassmann, *Ecclesia Reformata*. Jak widać, są tam prace, pisane nie tylko przez katolików, ale też i przez przedstawicieli innych wyznań chrześcijańskich. Ten właśnie cel nadaje dziełu specjalne piętno troski o tych wszystkich, którzy w dotychczasowym systemie rządów Kościołem widzieli zbyt wiele braków i niedoskonałości. Nastawienie to wyraził autor już w dedykacji, zamieszczonej na początku dzieła: *für jene, die die Kirche Christi verlassen vollen oder verlassen haben*. Należy wszakże powiedzieć, iż mamy tu do czynienia ze zdrowym zaangażowaniem ekumenicznym dalekim od rezygnowania z prawdy, czy też przechodzenia na pozycje heterodoksji.

Hasenhüttl napisał obok prezentowanego tu dzieła, będącego jego pracą habilitacyjną, znakomity artykuł pt. *Die Charismen im Leben der Kirche*, zamieszczony w „Der Seelsorger” 39 (1969) s. 167—175 i przedrukowany w „Theologisches Jahrbuch” 1971 s. 156—164. O ile w książce położył nacisk raczej na analizę poszczególnych wątków teologii charyzmatów w Piśmie św. i Tradycji, o tyle w artykule dał wprost mistrzowskie naświetlenie tej doktryny w powiązaniu z eklezjologią. Można powiedzieć, iż wymieniony artykuł stanowi kwintesencję najważniejszych wyników pracy habilitacyjnej, zastosowanych praktycznie do nauki o Kościele.

Biorąc to wszystko pod uwagę, należy stwierdzić, iż wymieniona rozprawa znakomitego teologa powinna znaleźć szerszy wydźwięk w nauce teologicznej i to nie tylko w celu poszerzenia własnej na ten temat wiedzy, lecz również jako punkt wyjścia do dalszych w tej dziedzinie poszukiwań, lub nawet jako okazja do właściwie pojętej dysku-

sji. Potrzeba ta rysuje się szczególnie wyraźnie na gruncie polskim, gdzie problematyka charyzmatów leży niemal całkowicie odłogiem. Artykuł A. Żynela, *Charyzmaty*, Znak 33 (1971) s. 1331—1356, pobudza jedynie apetyt, a nie zaspakaja głodu.

Edward Ozorowski

Karl Rahner, *Zur Theologie der Zukunft*, München 1971, Benzinger Verlag, s. 256.

Nazwisko Karola Rahnera nie wymaga reklamy we współczesnej teologii. Znakomity ten uczony, autor 9-ciu już tomów *Schriften zur Theologie*, współredaktor nowego wydania *Lexikon für Theologie und Kirche* oraz encyklopedii *Sacramentum Mundi*, poza tym współpracownik wielu różnorodnych czasopism, podejmuje tym razem problematykę chrześcijańskiego widzenia przyszłości, czyli wypowiada się na jeden z najbardziej centralnych tematów tak w teologii, jak i w filozofii. Wiadomo bowiem, że problem czasu, jego sens i kierunek, nurtował ludzkość od bardzo dawna i znajdował rozmaite rozwiązania w zależności od rodzaju kultury i wyznawanego światopoglądu. Między innymi na pytania związane z trwaniem świata stara się dać odpowiedź filozofia marksistowska oraz wielu różnego rodzaju futurologów.

K. Rahner podchodzi do tego zagadnienia ze stanowiska teologa, ale teologa, który korzysta bardzo szeroko z filozofii i który uwzględnia wyniki nauk przyrodniczych. Stąd też w jego wykładzie znaleźć można nie tylko studium Pisma św. i Tradycji, lecz także polemikę z różnego rodzaju poglądami filozoficznymi oraz bardzo ścisły związek z całą kulturą ludzką. Do takiego rodzaju stanowiska zmusza autora pod pewnym względem zakres treściowy, jaki nadaje pojęciu „przyszłość”. Bierze je mianowicie w sensie jak najbardziej szerokim. „Przyszłość” w rozumieniu Rahnera to przecież nie tylko czasy ostateczne, ale całość rzeczywistości, która zależy w swoim istnieniu od Boga, która podlega nieustannemu rozwojowi i która zmierza do określonego celu.

W ramach 4-ech rozdziałów omówił Rahner kolejno zagadnienia związków historii zbawienia z dziejami świata, teologicznych zasad hermeneutyki wypowiedzi biblijnych na temat eschatologii, pojęcia czasu w teologii i historycznego charakteru tej ostatniej, następnie przedstawił kwestie stosunku chrześcijaństwa do ideologii jako takiej, chrześcijańskiej wizji człowieka i jej konfrontacji z nauką marksistowską, dalej teologiczną problematykę „nowej ziemi” oraz dopełniania się świata i wreszcie konkretne perspektywy przyszłości Kościoła oraz przyszłości teologii.

Tego rodzaju zestawienie tematów czyni książkę jedną zwartą całością, mimo iż jest ona w rzeczywistości zbiorem artykułów uprzednio